Pénzügyi, gazdasági, gazdálkodási alapok

otp Fáy András Alapítvány
Esélyt a jövő generációjának!

Az OTP Fáy András Alapítvány távoktatási programja a 12. osztályosok számára

O.K.
Középiskolások Országos
Pénzügyi és Gazdasági
Oktatóközpontja

Gyakorlati képzéshez keressék, keressétek programszervezőnket, Laszky Beátát a +36-1/413-0620 telefonszámon.

V. Vállalkozás alapítása, működtetése, típusai

A gazdálkodás

Egy háztartás, család mindennapi életvitelének gazdasági és pénzügyi folyamatai nagyban hasonlítanak egy vállalkozás működésének folyamataira.
Hasonló problémahalmazokkal kell megbirkóznia egy családfőnek, mint egy kisvállalkozást alapító és működtető vállalkozónak.
Gazdálkodnia kell erőforrásaival, bevételeit és kiadásait egyensúlyban kell tartania, esetenként, ha megtakarításai keletkeznek, vagy beruház új eszközökbe, alkalmanként kölcsönöket, hiteleket vesz igénybe.

A család és a vállalkozások közötti analógiák

Családi háztartás	**Kisvállalkozás (egyéni vállalkozás, Bt., Kft.)**
1. Bevételeket, jövedelmeket kell produkálnia (munkabér, társadalmi juttatás, tőkejövedelem, nyugdíj stb.)	1. Bevételt kell szereznie szerződéses úton létrejött és elvégzett munkájáért cserébe (árbevétel, pénzügyi bevétel, egyéb bevétel)
2. Kiadásait a bevételeihez kell igazítania	2. Költségeit, kiadásait az árbevételekből kell fedeznie
3. Háztartási gépeket, eszközöket vásárol tartós használatra	3. Gépeket, berendezéseket, egyszóval eszközöket vásárol, hogy el tudja végezni vállalt feladatait
4. Folyamatos életviteléhez szükségesen élelmiszert, tisztálkodási eszközöket, energiát és szolgáltatásokat vásárol	4. Gyorsan felhasználásra kerülő termékbe, szolgáltatásba épülő eszközöket vásárol
5. Hűtőjében, konyhai szekrényeiben élelmiszert halmoz fel, raktároz	5. Anyagkészletet tart fenn, raktároz, szolgáltatásokat vásárol
6. Elöregedett berendezéseit időszakonként cseréli	6. Értékcsökkenést számol el a folyamatosan használt eszközeire, majd cseréli azokat
7. A család bővülése esetén nagyobb lakásba költözik, bővíti ingatlana szobáinak számát, vagy családi ház esetén beépíti a tetőteret	7. Beruház új telephelybe, vagy nagyobb, korszerűbb telephelyre költözik, új üzemcsarnokot épít

Mindkét szereplő hasonló problémákra keresi a választ

- Miként tudja növelni jövedelmét?
- Mikor, mire és hogyan használja fel meglévő erőforrásait?
- Hogyan pótolja elhasznált eszközeit?
- Milyen forrásokat tud még bevonni céljai megvalósulásához?
- Hogyan reagáljon előre nem látható problémákra?
- Mit és milyen jövőt tervezzen magának, családtagjainak, illetve alkalmazottainak?
- Megtakarításából technológiába, eszközökbe vagy oktatásba fektessen be?
- Alkalmazottainak jobb munkaruhát, képzést vagy szerszámot rendeljen?
- Gyerekeinek jobb téli ruhát, sítábort vagy szünidei angol kurzust fizessen?
- Bővüljön-e a létszám tekintetében vagy a technológiát fejlessze?
- Vállaljanak-e új gyermeket, vagy a meglévőket neveljék-e jobb körülmények között?

Az üzleti vállalkozások főbb jellemzői

- A vállalkozások élén tulajdonosok állnak, akik saját tőkéjüket és munkaerejüket fektetik be a vállalkozásba.
- A befektetéssel egyéni, vagy társas vállalkozás jön létre, amelyből a befektetők a befektetésük megtérülését várják.
- Önállóak, mert az alapítással, működtetéssel, fejlesztéssel, átalakítással, vagy megszűnéssel kapcsolatos döntéseiket maguk hozzák. A vállalkozás önálló szervezeti keretek között működik.

A kockázat

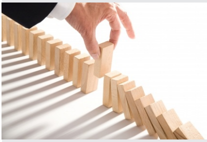

A pénzügyi és vállalkozási területek egyik folyamatos és közös jellemzője, hogy a kockázat minden esetben jelen van.

Mind a vállalkozások vállalkozási tőkebefektetése, mind a magánszemélyek pénzpiaci befektetései a nyereség elérése érdekében történnek, de a befektetőnek minden esetben számolnia kell azzal a kockázattal, hogy számításai, elvárt nyeresége nem realizálódik, sőt rosszabb esetben még vesztesége is lehet.

A kockázatok feltérképezésével a kockázatmenedzsment foglalkozik, de nekünk, mint magánszemélyeknek is tisztában kell lennünk az esetleges jövőbeni befektetéseink kiszámíthatatlanságával.

Meghatározás

A **kockázat** előre nem látott olyan tényező, esemény, melynek negatív következménye lehet a vállalkozásunkra. Ha bekövetkezik, akkor az alábbi kérdések merülnek fel: vajon mekkora lesz a mértéke, milyen hatással lesz a vállalkozásunkra, befektetésünkre.

Következtetés

Ha ismerjük a kockázatokat és meg tudjuk becsülni a bekövetkezésük valószínűségét, valamint hatásuk súlyát, akkor terveket, megelőző stratégiákat tudunk kidolgozni ellenük. Ez persze elméletben könnyű, a valóságban azonban nehéz ezekre felkészülni.

A vállalkozás kockázati területei

Üzleti kockázat Egy adott gazdaságot, ágazatot, régiót jelentő változások, kockázatok tartoznak ide. (pl.: törvényi, hazai vagy nemzetközi szabályozások változása, adókulcsok változása, vagy városrendezés, útépítés, nagy konkurencia megjelenése stb.) Ezek ellen sokat nem tudunk tenni, azaz nevezhetjük őket tőlünk független, objektív változásoknak.

Vásárlóerő kockázat Infláció hatására az addig népszerű termékünk a vásárlóerő csökkenése miatt kevésbé lesz keresett.

Kamatláb kockázat Jelentős mértékű piaci kamatváltozás (csökkenés vagy akár növekedés) is befolyásolhatja befektetéseinket, beruházásainkat.

Pénzügyi kockázat Elsősorban a vevők fizetésképtelenségét, akadozó vagy rendszeresen késő pénzügyi teljesítést jelent. Likviditási gondokat okozhat vállalkozásunk számára.

Jövedelem kockázat Ez igazán a vállalkozót érinti, mely szerint hiába dolgozik, nem képes jövedelmet termelni maga számára. Szerencséje van akkor, ha ez az időszak rövid ideig tart, s van kellő tartaléka, hogy átvészelje.

Piaci kockázat Amikor a termék, szolgáltatás ára, vagy összetétele nem felel meg a piaci elvárásoknak. Eladhatatlanok a termékek érdektelenség, ár-érték arány vagy a minőség miatt.

Természeti kockázat Ide szintén objektív, klasszikus káresemények, nem várt balesetek tartoznak. Ezek ellen a károk ellen többféle módon védekezhetünk, hisz megfelelő munka-, tűz- és balesetvédelemmel megelőzhetőek.

A kockázat kezelésének módszerei

A kockázat elkerülése, hogy egyáltalán nem megyünk bele kockázatos vállalkozásba, befektetésbe. Ilyenkor azonban tudni kell, hogy nagy nyereségre nem számíthatunk.

Példa

A megtakarított pénzünket nem tőzsdére visszük, hanem bankban kötjük le.

A kockázat csökkentése úgy lehetséges, hogy a kockázatokat alaposan elemezve, mérlegelve alternatívákat dolgozunk ki azokra az esetekre, amikor is a kockázat bekövetkezik. Vagy portfóliót képezünk.

Példa

Olyan ernyőgyárba fektetünk pénzt, amelyik jó idő esetén napernyőt, rossz idő esetén esernyőt képes gyártani.

A kockázat megosztása történhet az üzleti partner bevonásával mondjuk szállítási tevékenység területére, vagy úgy is megosztható, hogy a vállalkozásunk több tevékenységgel foglalkozik.

Példa

Van egy pékségünk, de nem csak péksüteményeket, hanem egyéb termékeket, pl. üdítőitalokat és különféle élelmiszereket is forgalmazunk.

A kockázat áthárítására akkor van lehetőség, ha a kockázatosabbnak ítélt tevékenységre, feladatra biztosítást kötünk.

Interaktív feladat

Vállalkozó az, aki

- Szervezi a tevékenységet
- Célja a nyereségszerzés
- Kockázatot vállal

Mi az üzleti vállalkozás?

- Tudatos emberi tevékenység
- Célja: a fogyasztói igények kielégítése

Mi a vállalat?

- Jogilag körülhatárolt struktúra
- Üzleti vállalkozás szervezeti kerete

Az üzleti vállalkozásra jellemző

- Önállósága van a saját céljai elérésében
- Saját – akár a háztartási jövedelmeiben megspórolt – tőkéjét kockáztatja
- Valóságos piacon, piaci körülmények közt fejti ki tevékenységeit
- Önfenntartó, azaz a saját tevékenységének eredményeiből termel, tartja fenn magát

Üzleti vállalkozás fő céljai

- Nyereségszerzés – profit-maximalizálás
- Piaci, fogyasztói kereslet kielégítése
- Foglalkoztatás
- Szociális szempontok

Az üzleti vállalkozásokat több szempont alapján csoportosíthatjuk

- tevékenysége
- tulajdonosa
- a vállalkozás formája
- az üzletviteli jellemző
- működési terület

A tulajdonosi szerkezet alapján az alábbiak szerint csoportosíthatók

- Egyéni vállalkozás
- Non-profit gazdasági társaság
- Jogi személyiséggel rendelkező vállalkozás (Kft., Rt.)
- Jogi személyiség nélküli vállalkozás (Kkt., Bt.)
- Szövetkezet
- Egyesülés

Az üzleti vállalkozások főbb céljai

- A fizetőképesség megőrzése és megszilárdítása.
- Piaci és üzleti kapcsolatok kialakítása, ápolása, erősítése.

  Az államnak, az országnak szintén kapcsolatokat kell ápolnia nem csak a szomszédos államokkal, hanem a távoli országokkal és azok üzleti, kereskedelmi képviseleteivel.

  A háztartás, a család által kötött baráti kapcsolatok, az ismerősökkel kialakított közösségi élet szintén erősíti a család gazdasági, társadalmi helyének stabilizálódását.
- A hatékonyság folyamatos növelése minden vállalkozás, vállalat túlélésének záloga. Az erőforrásokat nem lehet és nem is szabad pazarolni. Csakis olyan termékekbe, szolgáltatásokba, befektetésekbe és beruházásokba érdemes fektetni, amelyek profitot termelnek.

  Ugyanakkor kizárt, hogy csak ilyenekbe invesztáljon a vállalkozás, hiszen sok esetben előre nem eldönthető, hogy egyes döntéseink eredményének pozitív hozadéka lesz-e. De a kudarcból való tanulás, a következtetések levonása elengedhetetlen.

  Az állam esetében – felelős vezetők – hasonló helyzetben vannak, ha az ország érdekeit kell képviselniük. Egy-egy nagyobb horderejű gazdasági, társadalmi döntés következménye sok esetben kiszámíthatatlan.

  A háztartásokban a hatékonyság talán kevésbé használatos kifejezés. Jelentős hányaduk – közgazdasági értelemben – nem tudatosan gondolkodik e témakörében. Különben többen térnének át az egészségesebb életvitelre és változtatnának életmódbeli szokásaikon. Egy erős, karizmatikus vállalatvezető érdekes változásokat vihetne végbe egyes családok életvitelében, ha a felelősséget ő vállalná át.

Mikor érdemes vállalkozást indítani?

Vállalkozást akkor érdemes indítani, ha a vállalkozásba fektetett tőke és azzal termelhető jövedelem azonos időtávon több, mint ugyanezen időtávra a tőkének biztonságos banki befektetésbe helyezett hozama. Számolnunk kell azzal a ténnyel is, hogy a vállalkozásunkba ugyanennyi idő alatt hány órát dolgozunk.

Más oldalról megközelítve: ha egy vállalkozás annyi pénzt termel, mintha bankba tettük volna a pénzünket, s ráadásul még dolgoztunk is benne – mondjuk 1 év alatt 2000 órát – akkor nem érte meg vállalkoznunk, hacsak nem a tapasztalatszerzés ért meg nekünk annyit. Vagy hosszabb távon beérik az 1 év munka gyümölcse és mondjuk 5 év alatt már évi 40%-ot is ki tudunk termelni.

A működési terület alapján a következő csoportosítást tehetjük

- Helyi jelentőségű (fodrász szalon)
- Regionális jelentőségű (pékség néhány üzlettel)
- Országos (áruházlánc)
- Nemzetközi (termelő vállalatok, bankok)
- Off-shore

Vállalkozási formák

Egyéni vállalkozás

- Jogi kerete: Egyéni vállalkozásról szóló 1990. évi V. tv.
- Természetes személy üzletszerű tevékenysége
- Azaz, saját nevében, kockázatra, rendszeresen és haszonszerzés céljából végzi tevékenységét
- Egyéni vállalkozó lehet: az a belföldi természetes személy, aki cselekvőképes, lakóhelye van, és nincs kizárva az egyéni vállalkozás gyakorlásából

Gazdasági társaságok

Jogi kerete: az 1997. évi CXLIV. Törvény (GT), illetve annak többszöri módosításai (Társasági törvény)

A gazdasági társaságok funkciói:

- tőkeegyesítés
- tőkeáramoltatás
- tőkeátcsoportosítás

A gazdasági társaságok közös jellemzői:

- üzletszerű közös gazdasági tevékenység
- vagyoni hozzájárulás a működéshez (kivéve az egyesülést)
- a tagok közös kockázatvállalása
- saját cégnév alatti jogalanyiság, jogképesség

Kik alapíthatnak gazdasági társaságot?

Állam, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, természetes személyek

A társasági törvény alanyi szempontú korlátozásai:

- tilos a korlátlan felelősségek halmozása
- egyesülésben és közös vállalatban csak jogi személyek vehetnek részt
- bank és biztosítási tevékenységet csak részvénytársaság folytathat

Alapító tagok száma:

legalább 2, (kivéve: Kft. és Rt.)

A cégbíróság szerepe:

- törvényességi felügyeletet lát el a gazdasági társaságok felett
- biztosítja a társaságok működésének nyilvánosságát

A működés nyilvánosságának megvalósulása:

- bejegyzés a cégjegyzékbe
- bizonyos adatok közzététele cégbíróság hivatalos lapjában, társasági hirdetmények közzététele

Gazdasági társaságok formái

Közkereseti társaság (KKT)

- Alapító tagok száma: legalább 2
- Felelősségi viszonyok: minden tag korlátlanul és egyetemlegesen felel a társaság kötelezettségeiért
- Az alaptőke minimális nagyságát a törvény nem írja elő
- A tagok munkavégzéssel is részt kell vegyenek a működésben (személyegyesítő jelleg)
- A társaságnak nincs a tagoktól elkülönült szervezete

Egyetemlegesség: a hitelező bármelyik tagtól követelheti követelését

Korlátlanság: a követelés kielégítése a tag magánvagyonára is kiterjedhet

Betéti társaság (BT)

- Alapító tagok száma: legalább 2 (legalább egy kültag és legalább egy beltag)
- Felelősségi viszonyok: a társaság tartozásaiért eltérő módon felelnek. A beltag(ok)nak korlátlan és több beltag esetén egyetemleges a felelőssége, a kültag(ok)nak korlátolt a felelőssége (a vagyoni hozzájárulás mértékéig)

- Az alaptőke minimális mértéke nincs előírva
- A beltag tőkével és munkával is köteles közreműködni, a kültag csak tőkéstárs

Korlátolt felelősségű társaság (KFT)

- Egy személy is létrehozhatja
- Felelősségi viszonyok: minden tag felelőssége korlátolt (csak vagyoni betétjéig terjed)
- Minimális törzstőke: 500 ezer forint (korábban: 3 millió forint)
- A tagok vagyoni hozzájárulása (törzsbetét)
- Az üzletrész értékesíthető (de a többi tagnak elővételi joga van)
- Legfőbb szerve a taggyűlés, képviselője az ügyvezető
- 50 millió Ft-nál nagyobb törzstőke esetén felügyelő bizottságot kell létrehozni
- Lehetőség van a törzstőke felemelésére és leszállítására, osztalékfizetésre

Részvénytársaság

- Alapító tagok száma:
  - Zártkörű alapításnál: legalább 2 tag
  - Nyilvános alapításnál (részvényjegyzés útján) legalább 5 tag
- A tag részvényes felelőssége részvénytulajdona névértékéig (vagy kibocsátáskori értékéig) terjed
- Az alaptőke legkisebb összege: 5 millió Ft (korábban: 20 millió Ft)
- Az alaptőkét a tagok részvényjegyzéssel biztosítják
- A tagsági jogokat a részvény testesíti meg (forgalomképes, szabadon átruházható)

Meghatározás

A **részvénytársaság** előre meghatározott összegű és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakuló gazdasági társaság.

A részvénytársaságok tulajdonosi körébe magánszemély is bekerülhet, amennyiben az a részvénytársaság részvényeiből vásárol, azaz befektetője lesz a társaságnak, ezért nézzük e társasági forma egyéb jellemzőit is.

Interaktív feladat

Mi az a részvény?

Meghatározás

A **részvény** egy részvénytársaság által kibocsátott, tagsági jogokat megtestesítő értékpapír. Az egyetlen olyan értékpapír, amelyet gazdasági társaság a tagsági jogokról kiállíthat.

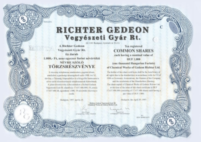

RICHTER GEDEON
Vegyészeti Gyár Rt.

A Richter Gedeon
Vegyészeti Gyár Rt.
tíz darab
1.000,- Ft, azaz egyezer forint névértékű
NÉVRE SZÓLÓ
TÖRZSRÉSZVÉNYE

Ten registered
COMMON SHARES
each having a nominal value of
HUF 1,000
(one thousand Hungarian Forints)
of Chemical Works of Gedeon Richter Ltd.

A részvénytársaság működése

A részvénytársaság a kibocsátott részvények és a részvényesek, mint befektetők információs jogai szempontjából kétféleképpen működhet: zártkörűen (zrt.) vagy nyilvánosan (nyrt.).
Az a részvénytársaság működik zártkörűen, amelynek részvényei nyilvános forgalomba hozatalára nem kerül sor.
A nyilvánosan működő részvénytársaság részvényei részben vagy egészben nyilvánosan kerülnek a forgalomba.

A részvények típusai és fajtái

Meghatározás

A **bemutatóra szóló** részvény a tulajdonos megjelölése nélkül átruházható, míg a **névre szóló** csak a tulajdonos megjelölésével.

Az egyes részvénytípusokon belül eltérő fajtájú részvények bocsáthatók ki.

Részvényfajták

- törzsrészvény
- elsőbbségi részvény
- dolgozói részvény
- kamatozó részvény

Az utóbbi három részvényfajta a törzsrészvénytől eltérő jogokat biztosít a részvénytulajdonosok számára.

Az elsőbbségi részvény más részvényfajtával szemben a részvénynek meghatározott előnyt biztosít, például:

- osztalékelsőbbség,
- a részvénytársaság jogutód nélkül történő megszűnése esetén a felosztásra kerülő vagyonból történő részesedés elsőbbsége (likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbség),
- a szavazati joggal összefüggő elsőbbség,
- a zártkörűen működő részvénytársaság részvényeire elővásárlási jog biztosítása.

A dolgozói részvény a részvénytársaság munkavállalói részére ingyenes, vagy az alapító okiratban meghatározott kedvezményes áron bocsátható ki.

A kamatozó részvény tulajdonosát a részvény névértéke után az adózott eredményből – az alapszabályban előre meghatározott és a részvényen feltüntetett mértékű – kamat illeti meg.

A részvényesek jogai és kötelezettségei

A tagsági jogok alapján **a részvény tulajdonosa jogosult** az adott társaság közgyűlésén részt venni és – részvénytulajdona arányában – szavazni.

A közgyűlésen fogadják el a tulajdonosok egy adott év gazdálkodásáról szóló beszámolót, választják meg az igazgatóságot, felügyelő bizottságot, a társaság könyvvizsgálóját stb.

A részvényes kötelezettsége, hogy az alaptőke ráeső részét befizesse a vállalatnak, amit nem követelhet vissza. A részvényes tehát a részvény vásárlásával tőkét ad a társaságnak, amelyet a reményei szerint a társaság kedvező megtérüléssel fog hasznosítani.

A cég esetleges felszámolása esetén a részvényesek követelésének (vagyoni hozzájárulása) kielégítése legutoljára történik meg valamennyi hitelezőt követően (felszámoló, bankok, kötvénytulajdonosok stb.). Korlátolt felelősségüknek megfelelően maximum a vagyoni hozzájárulásukat veszíthetik el, amennyiben a részvény elértéktelenedik, egyéb vagyonukkal nem felelnek a cég kötelezettségeiért.

A részvénybefektetések kockázatai

A részvények árfolyamát nagyon sok tényező befolyásolja. A részvények értékelésénél ezért figyelembe kell venni az egyedi-, illetve a piaci kockázatot is.

A részvény egyedi kockázata a cég működéséből adódó kockázatot jelenti: mennyire kockázatos iparágban működik, eredménye mennyire éri el a várakozásokat, milyen tulajdonosai vannak, milyen a társaság menedzsmentje, milyen osztalékpolitikája van stb.

A piaci kockázat értékelésénél meg kell vizsgálnunk az adott ország makrogazdasági (kamatpolitika, árfolyam-politika, költségvetés, infláció, fizetési mérleg stb.) jellemzőit.

Az elemzők és a befektetők e tényezők figyelembevételével értékelik a vállalatokat és hoznak döntéseket. Fontos szerepet játszik az egyes cégek megítélésében, hogy mennyire átlátható a működésük, mennyire fektetnek hangsúlyt a tájékoztatásra. Nem véletlen, több befektető egyik legfontosabb mércéje, hogy mennyire rátermett a menedzsment.

A befektetők a részvények és az egyes piacok mozgását a különböző indexek segítségével követhetik. Ilyen indexek például a sokak által ismert Dow Jones, az S&P 500, a DAX, és nem feledkezhetünk meg a magyar BUX-ról sem.

Meghatározás

A **részvényindex** azt mutatja, hogy néhány kiválasztott jelentősebb részvény átlagárfolyama hogyan áll az adott napon.

A befektetések kockázata és a kockázat csökkentésének lehetőségei

Feladat

Melyek a legismertebb magyarországi részvények?

Interaktív feladat

Egy befektetés megítélésének fő szempontja **a befektetés kockázatának és várható hozamának felmérése**. Azt nevezzük kockázatosabb befektetésnek, amelynek hozama bizonytalanabbul, azaz szélesebb határok között alakulhat.

A befektetések jövőbeni hozama nem látható mindig biztosan előre.

Elképzelhető ugyanis, hogy a piaci környezet a vártnál kedvezőtlenebb lesz, és a befektetések értéke sem növekszik a tervezett mértékben – sőt, esetenként csökkenhet is. Ugyanakkor az sem kizárt, hogy a vártnál optimistább hangulatú piac minden várakozáson felül teljesít. Ezek a bizonytalanságok okozzák a befektetések kockázatát.

A befektetések alaptörvénye

A magasabb hozam lehetősége érdekében magasabb kockázatot kell vállalni! Ugyancsak fontos szem előtt tartani azt is, hogy a befektetés időtávjának növekedésével a kockázat úgy mérséklődik, hogy közben a várható hozam nem csökken.

Privát banking

A privát banking szolgáltatás igénybevételekor a pénzügyi szolgáltatók bankolási és/vagy befektetési szolgáltatást biztosítanak az olyan ügyfeleiknek, akik nagy mennyiségű pénzt, pénzpiaci terméket kívánnak elhelyezni a bankban.

A „privát" jelző személyes kapcsolattartást jelenti, azaz a bank az ügyfélhez egy személyes/privát bankárt, banki kapcsolattartót jelöl ki, akivel akár napi rendszerességgel tarthatja a kapcsolatot. A „privát bankárok" olyan felkészült szakemberek, akik gyorsan, az ügyfél igényeit szem előtt tartva igyekeznek megoldásokat, alternatív pénzügyi lehetőségeket tanácsolni az ügyfelüknek.

A befektetési alapban lévő értékpapírok kockázatai

A befektetési jegyek az alapok portfoliójában lévő értékpapírok kockázatát közvetítik a befektetők felé, ezért érdemes ezeket a kockázatokat is áttekinteni.

A legbiztonságosabb befektetésnek az állampapírok tekinthetők abból a szempontból, hogy a kamatok és a névérték visszafizetését az állam szavatolja. Nem szabad azonban elfeledkezni az állampapír befektetésekhez is kapcsolódó piaci kockázatokról sem.

Meghatározás

A **piaci kockázat** azt jelenti, hogy a futamidő alatt az értékpapírok piaci ára – tehát, az az ár, amelyen a befektető eladhatná vagy megvásárolhatná – naponta változhat.

Példa

Emiatt még egy fix kamatozású értékpapír megvásárlása esetén sem lehet előre tudni, hogy mekkora lesz a befektetés hozama, ha a papírt nem tudjuk megtartani lejáratáig. Minél hosszabb egy fix kamatozású értékpapír futamideje, annál jobban ingadozik az árfolyama.

Az állam által garantált kötvények esetében a kibocsátó fizetőképessége jelenthet nagyobb kockázatot.

A részvények kockázatai egyfelől az adott vállalat működéséből eredő egyedi kockázatból, másfelől pedig a gazdaság egészének kockázatából adódnak.

Az alapkezelők szigorú kockázatkezelési szabályok alkalmazása mellett választják ki azokat a részvényeket, amelyekbe az alapok vagyonát fektetik, azonban a részvények árfolyamai rövidebb időszakot vizsgálva jelentősen ingadozhatnak. A tapasztalatok szerint a részvények hosszútávon az állampapírokénál és a kötvényekénél magasabb hozamot biztosíthatnak.

A portfolió összetétele döntően befolyásolja, hogy az adott befektetési alap milyen kockázatot jelent a befektetők számára. Minél kevesebb részvényt tartalmaz egy befektetési alap portfoliója, annál biztonságosabb, várható hozama azonban mérsékeltebb. A magas részvényarányú alapok várható hozama magasabb, de ingadozó, ezért kockázatosabb befektetésnek tekinthetők.

A befektetési alapok közül a rövid futamidejű állampapírokba, betétekbe fektető pénzpiaci alapok a legbiztonságosabbak. Ugyancsak biztonságos – alacsony kockázatú – befektetésnek tekinthetők a kiszámítható hozamú, kevésbé ingadozó árfolyamú állampapír-alapok is.

A kockázat csökkentésének lehetőségei

A kockázat csökkentésének legkézenfekvőbb módja, olyan befektetési alap választása, amely kevésbé kockázatos értékpapírokba (például állampapír) fekteti az összegyűjtött tőkét. Ezzel a módszerrel jelentősen csökkenthető a befektetés kockázata, azonban ezzel együtt a magasabb hozam elérésének esélye is lényegesen alacsonyabb.

A kockázat csökkentésének egy másik hatásos módszere annak a ténynek a kihasználása, hogy a különböző értékpapírok árai nem mozognak együtt, sőt, teljesen eltérő irányban is változhatnak. Amennyiben a portfoliót sikerül olyan eszközökből összeállítani, amelyek árfolyamaira eltérően hatnak a piaci környezet változásai, akkor csökkenthető a befektetés kockázata. A kockázat minimalizálásának ezt a módszerét nevezzük **portfolió-megosztásnak (diverzifikációnak)**.

Egy befektetési alap többféle részvényt, kötvényt vásárol, csökkentve az egyedi értékpapírok kockázatát, ugyanakkor nem feltétlenül tudja elkerülni az alapstratégiájában megcélzott terület, például a hazai részvénypiac ingadozásából adódó kockázatot. Ez a cél minimális költséggel megvalósítható, ha a megtakarításokat különböző értékpapírokba fektető alapok között megosztjuk.

A befektetések kockázata nem csak a megtakarítások több – különböző típusú értékpapírba fektető – alap közötti megosztásával csökkenhető, hanem a befektetési időtávjának növelésével is. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a részvénypiacok 5-10 éves távlatban többnyire az állampapíroknál számottevően magasabb hozamot nyújtanak a befektetőknek. Rövidebb távon azonban a részvénypiacok átmeneti ingadozása igen kiszámíthatatlanná tesz ki a befektetés értékének alakulását. Ez az oka annak, hogy a részvényeket nagyobb súllyal szerepeltető befektetési alapok esetében hosszabb befektetési időtávot ajánlanak, mint az egyenletesebben teljesítő (alacsonyabb kockázatú) alapoknál.

Példa

Az OTP Quality esetében például 3-5 év az ajánlott minimális tartási idő, míg a pénzpiaci alapoknál ez az idő csupán 1-2 nap. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az ajánlottnál rövidebb időre (például néhány hónapra) nem lehet kifizetődően befektetni az alapokba, csupán tisztában kell lenni a magasabb kockázati szinttel.

A befektető védelme

A befektetési alapok biztonságos működésének egyik legfontosabb garanciális eleme a jogszabályi környezet. A jogszabályok kiemelten foglalkoznak a befektetők, befektetések védelmével. A befektetési alapokról szóló törvény szabályozza, hogy milyen típusú értékpapírokba és milyen arányban fektethetnek be az alapok.

Az alapok áttekinthető működésének biztosítéka az a jogszabály, amely az alapkezelők részére napi adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) felé. Az értékpapírtörvény határozza meg azokat a tevékenységi, magatartási szabályokat, melyek betartásával elkerülhető a befektetők megtévesztése. A Bamosz 2000. január 1-jétől érvényes etikai kódexe is szigorú, befektetőket védő szabályokat fogalmaz meg, amelyek betartása a Bamosz-tagok számára kötelező.

A jogszabályokon kívül az alapkezelőnek az önként vállalt korlátozásokat is be kell tartani, többek között az alapkezelési szabályzatában leírt befektetési politikának megfelelően kell működnie. A befektetők védelme érdekében az alapkezelőnek meghatározott időközönként (félévente) jelentést kell készíteni, amelyben fel kell tüntetni a befektetési alap portfoliójának összetételét is.

BEVA

Meghatározás

Az Országos Betétbiztosítási Alap mintájára hozták létre a **Befektetővédelmi Alapot** (Beva), amelyhez a befektetési szolgáltatási tevékenységet végző társaságoknak csatlakoznia kell.
Az alap feladata a befektetők – személyenként és szolgáltatóként, összevontan – maximum hatmillió forintig terjedő kárpótlása a törvény által meghatározott olyan esetekben, amikor valamely jogos követelést az értékpapír-forgalmazó cég az esedékességtől számított öt napon belül nem elégít ki.

A befektetési jegy esetén erre tipikusan a visszaváltás vagy a meghirdetett hozam elmaradása esetén van lehetőség. A kártalanítás azokra a szerződésekre vonatkozik, melyeket a befektetési szolgáltató a Bevához történt csatlakozás után kötött.
A Beva nem véd egyéb kockázatok – például a részvényárak esése, nem valódi brókercégek szédelgései, kötvénykibocsátó, részvénykibocsátó ellen.
Azokat a kockázati tényezőket, amelyekkel a befektetési jegyek vásárlásakor egy befektetőnek számolnia kell, az alap kezelési szabályzata részletesen felsorolja. A befektetési döntés előtt mindenképpen érdemes áttanulmányozni ezt a kiadványt.
Részletek: www.bva.hu

Forrás:
Dr Burkáné Szolnoki Ágnes – Alapvető gazdasági és vállalkozási ismeretek Kereskedemi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., Bp., 2005.

Minden jog fenntartva!
Jelen tananyagot vagy annak részét az OTP Fáy András Alapítvány engedélye nélkül tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképészeti úton vagy más módon – közölni.

Felelős kiadó: OTP Fáy András Alapítvány
Felelős: *Schrankó Péter*, alapítványi ügyvivő és *dr. Sarkady-Kiss Lilla*, projektvezető

otp Fáy András Alapítvány
Esélyt a jövő generációjának!